

TIEN JAAR ANTI-GLOBALISERINGSBEWEGING

De indignados hebben Brussel verlaten: wat is de invloed van hun protest? Niet veel, vreest **MARC HOOGHE**. Nochtans is het enige antwoord op de economische globalisering een politieke globalisering.

Oud protest in nieuwe vormen

MARC HOOGHE

Wie? Hoogleraar politieke wetenschappen aan de KU Leuven.

Wat? Als de sociale protestbewegingen resultaat willen boeken, moeten ze niet storm lopen tegen de internationale instellingen, maar juist een versterking van die instellingen eisen.

Waarom? Het zullen niet de nationale staten zijn die een halt toeroepen aan de almacht van de financiële markten.

Als de gouverneur van de Nationale Bank al zegt dat een protestactie 'terecht' is, kun je als sociale beweging maar beter op je tellen passen. Het wijst erop dat men de beweging sympathiek vindt en dat is het ergst denkbare vonnis voor een protestdemonstratie. Sympathiek betekent in de praktijk onschadelijk. Natuurlijk kan men veel begrip opbrengen voor de verontwaardiging van de deelnemers. Van zowat alle kanten is dat begrip de afgelopen dagen uitvoerig geëtaleerd. Het moet ook gezegd dat de indignados dit weekend veel meer mensen konden mobiliseren dan verwacht werd.

Tegelijk kan men een déjà vu-gevoel niet onderdrukken. In 1999 al is er in Seattle massaal betoogd tegen de bijeenkomst van de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Twee jaren later waren er de protestacties tegen de G8-bijeenkomst in Genua. Er zijn ook elk jaar de sociale fora, op wereldschaal of per continent afzonderlijk.

Zonder werk, zonder geld

Het anti-globaliseringsprotest is al ten minste een decennium oud, alleen wordt het nu als meer acuut ervaren omdat de werkloosheid bij jongeren in een aantal landen enorm gestegen is. En in de meeste landen betekent geen werk vinden na je studies nog altijd dat je financieel volstrekt afhankelijk blijft van je ouders.

Hoewel deze vorm van protest niet nieuw is, valt het op dat we telkens te maken hebben met nieuwe golven van protest. Om de drie- of vier jaar duikt een generatie op, die het warm water wil uitvinden. Ook nu valt het op dat veel van de teksten die verschijnen naar aanleiding van het protest, net zo goed in 1999 geschreven hadden kunnen zijn. Ook toen was de diagnose dat het functioneren van een ge-globaliseerde economie immoreel is, en dat er dringend ethische en politieke grenzen moeten worden gesteld aan de vrijemarkteconomie.

Twaalf jaar geleden gingen sommige auteurs ook uit van de verwachting dat al dat protest weldra zou leiden tot een radicale verandering in het economisch systeem. Dat is natuurlijk niet gebeurd. Voor een stuk is dat de schuld van de beweging zelf: de argwaan tegen elke vorm van structuur en organisatie is zo sterk dat men ook zichzelf niet wil organiseren. Daardoor ondermijnt men de slagkracht van de beweging: eenmaal het protest

'Het anti-globaliseringsprotest is nu meer acuut omdat de werkloosheid bij jongeren in enkele landen enorm gestegen is.' (Op het spandoek: 'Vandaag maken we geschiedenis.') © afp

Demonstranten die sympathiek worden bevonden, zijn ongevaarlijk

geluwd en de camera's vertrokken, kunnen de politici weer overgaan tot de orde van de dag. Maar er is ook iets fundamenteels aan de hand: tegen wie betoogt men eigenlijk? Betoogt men in Athene tegen de eigen regering, die zoveel mogelijk de meubels wil redden? Of betoogt men tegen de Europese Unie, die bijzonder harde dwangmaatregelen oplegt? In werkelijkheid zouden de Grieken nog slechter af zijn als de EU Athene aan zijn lot zou overlaten.

Er is met andere woorden geen duidelijk doelwit. De protestbeweging is het slachtoffer van een onoplosbaar catch 22. Aan de ene kant verzet men zich tegen de groeiende macht van anonieme internationale organisaties zoals de Europese Commissie of het IMF. De aanklacht is dat die internationale instellingen onvoldoende democratisch georganiseerd zijn, en zich niets aantrekken van wat de bevolking wil. Maar aan de andere kant is de enige structurele oplossing voor de klachten het verder versterken van die internationale instellingen.

Het zal heus niet de Belgische regering zijn die een halt kan toeroepen aan de heerschappij van de financiële markten. De Europese Unie kan hierin eventueel een voorbeeldfunctie vervullen, maar eigenlijk vereist dit een mondiaal optreden. Als de indignados ooit resultaat willen boeken, zal dit juist moeten ver-

lopen via een versterking van de internationale instellingen waartegen ze nu storm lopen. Er is geen onmiddellijke oplossing voor dit dilemma. Dat wil niet zeggen dat men het protest niet ernstig moet nemen. Het feit dat we sinds 1999 telkens opnieuw opflakkingen zien van hetzelfde soort protest, duidt erop dat er een structurele verschuiving aan de gang is.

Windkracht tien

We zijn allemaal nog gewend te denken in een nationaal kader. We vinden dat de Belgische regering ons moet beschermen tegen economische stormtij, net zoals de Grieken dat verwachten van hun regering. Alleen hebben die nationale overheden elke greep op de fundamentele economische instrumenten verloren, en moet je daarvoor naar een hoger internationaal niveau gaan. Dat internationale niveau kan wel een zekere invloed uitoefenen, denk maar aan de manier waarop de Oeso en de G20 het afgelopen decennium tamelijk succesvol het bankgeheim hebben aangepakt. Maar het internationale niveau functioneert op een fundamenteel andere wijze omdat er geen democratische gesprekspartners zijn voor degenen die de lakens uitdelen. Daar zijn twee reacties op mogelijk. Of men kan zich terugplooiën op het nationale niveau. Tijdens de voorverkiezingen bij de Franse Parti Socialiste hadden sommige kandidaten het over de noodzaak van een *démondialisation*, alleen begreep niemand juist wat er daarmee bedoeld werd.

De andere reactie is een verdere versterking van het internationale politieke niveau, om te beginnen bij Europa en later ook op een ruimere geografische schaal. Wie echt iets wil doen aan de negatieve gevolgen van een economische globalisering, kan niet anders dan pleiten voor een politieke globalisering. Als je kijkt naar het huidige lijdensproces van de EU, is dat een proces dat nog enkele decennia zal duren. Er zal de komende tijd nog veel reden tot verontwaardiging zijn.

'Er zijn geen vrouwenrechten, zoals er ook geen mannenrechten, adellijke rechten of kerkelijke privileges meer kunnen gelden.'

Het recht maakt, volgens de Nederlandse filosoof **GER GROOT**, geen onderscheid tussen mannen en vrouwen – en hoort dat ook niet te doen (in Trouw).